

Hind 25 senti.

KURTTUMMADE SÕBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus“, Tartus
Küüni 3 — 8.

ILMUB 1 KORD KUUS.

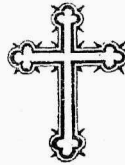
Vastutav toimetaja:
A. Sulk.

Tegevtoimetaja:
S. Eber.

Nr. 1.

28. jaanuaril 1936.

II. aastakäik.

15. jaanuaril 1936. a. lahkus elavate seast oma 58. eluaastas
meie endine kauaaegne raamatuköitja

Jaan Sillaots.

Teda mälestab sügavas leinas

*Riigi Kurttummadekooli õpetajaskond ja
õpilaskond.*

Surma läbi lahkunud kauaaegset raamatuköitjat

Jaan Sillaots'a

mälestab leinas

L.-E. K. S. „Sõprus“.

Jaan Sillaots †.

Pika ja piinarikka haiguse järele lahkus 15. jaanuaril s. a. kell 4 homm. elavate seast endine kauaaegne Vändra kurttummadekooli raamatuköitja J. Sillaots.

Kadunu sündis 20. jaan. (1. veebr.) 1878. a. Türi kihelkonnas. Oma hariduse sai ta Vändra kurttummadekoolis, kus õppis 1889—1896. a. Peale kooli lõpetamist saadeti J. Sillaots kooli poolt Tallinna raamatuköitmist õppima. Sellieksami sooritamise järele aastal 1900 kutsuti kadunu Vändra kurttummadekooli raamatuköitjaks. Seal köitis ta iga aasta kümneid tuhandeid raamatuid, peamiselt vaimuliku sisuga. Paljud kurttummad on tema juures köitmist õppinud. Tema töö oli korralik ja vastupidav.

J. Sillaots abiellus Vändras oma saatusekaaslase Liina Petermanniga. Lapsed sellest abielust on kõik kuuljad.

Ilmasõja aastatel ei tulnud koolile enam köitetöid ja J. Sillaots oli sunnitud Tallinna minema tööd otsima. Seal töötas ta lühemat aega Paalmanni köiteteojas. Olude sunnil tuli temal ka sealt lahkuda ja Vändras põllutööle asuda. Oli mõnda aega kurttummadekooli ja hiljem mitme Vändra peremehe juures sulaseks.

Viimasel aastakümnel oli rahval jälle suuremal arvul raamatuid köita ja siis kutsuti J. Sillaots talviti kooli juurde raamatuid köitma. Ka käesolevaks talveks oli temale juba suur hulk raamatuid valmis pandud, kuid nüüd peame kurbusega inimestele ütleva, et ei ole võimalik nende raamatuid köita, sest J. Sillaotsa ei ole enam!

Olgu tüsedale töömehele kerge meie vaba kodumaa muld!

—aa.

Muljeid neljandalt rahvusvaheliselt kurttummade olümpiaadilt Londonis.

Londonis 1935. a. peetud olümpiaadi ei saa võrrelda Nürnbergis 1931. a. peetud olümpiaadiga ei osavõtjate arvu ega üldise edu mõttes. Sportlaste väljamarssil puudus see hoog ja pidulikkus, mis saatis Nürnbergi mängusid. Korralduse poolest jäid inglased maha sakslastest. Programm oli liiga laialivalguv. Mõne aja peale oli liiga palju, mõne aja peale jälle liiga vähe võistlusi määratud. Sportlike tulemuste poolest olid Londoni mängud siiski tähelepandavamad, kuna sääl püstitati 9 uut maailmarekordi ja 10 olümpiaadirekordi. Muidugi mõista on siin jutt ainult kurttummade olümpiaadist.

Väljamarss algas pool tundi hiljem määratud ajast. Marsist võtsid osa 14 eri maa sportlased oma juhtidega. Itaalia oli jäänud meelevalduslikult tulemata selle tõttu, et Inglismaa oli hakanud taltsutama tema vallutuspuudeid Abessiinias. Ei tahaks küll uskuda, et spordil ja poliitikal võiks olla midagi tegemist teineteisega.

Sportlased oma rahvuslippudega peatusid kuningliku looži ees, pakkudes

värvirikast pilti. Vannuti olümpiaadivannet. Lord Desborough luges ette olümpiaadi kaitsja Walesi printsi järgmisesisulise tervituse.

„Läkitan oma parimad õnnesoovid neile, kes mitmelt poolt kogu maailmast on tulnud osa võtma rahvusvahelisest kurttummade olümpiaadist. Olen kindel selles, et nende ühine kokkutulek sõbralikuks sportlikuks võistluseks võib anda ainult häid tulemusi.

Õeldes kõigile südamlikult teretulemast loodan, et see nende kohtamine Londonis sel aastal kujuneb meeldivaks ja tulemusrikkaks.“

Selle tervituse andis kurttummade keeles edasi Anerley kurttummade kooli juhataja mr. H. Clagg tähelepanelikult seisvaile sportlaste ridadele, millele järgnes marss ümber välja ja lahkmine staadionilt. Niisugune oli avamistseremonia, ja selle järele võisid nüüd alata võistlused.

Staadioni jooksutee, heite, ja hüppekohad ei olnud nii esmajärgulised nagu neid oli kiidetud. Jooksutee oli liiga pehme. Heite- ja hüppekohtade pind

ei pidanud vastu hoovõtmisel, eriti mõne raskemakerealise all.

Võistluste kava oli korraldatud ebakohaselt. Näiteks 3—4 võistlust sooritati ühel ajal, nii et need võistlejad, kes endid mitmele alale olid üles annud, ei saanudki kõigist soovitud aladest osa võtta. Vahekohtunikke ei saa sellepärast süüdistada, sest nemad toimisid kätteantud kava järele, samuti nad kuuljate spordiliidu (A. A. A.) liikmeina ei tundnud olukorda kurtummade keskel. Kurtidel nimelt ei ole iga ala jaoks välja panna eri võistlejaid, vaid iseäranis väiksemad maad saadavad mitmevõistlejaid, et hoida ka kokku kulused. Spetsialiseerumine ei ole kurtide juures veel kuigi kaugele arenenud. — Patuoinas oli käsoleval juhul Inglismaa Kurtummade Spordiliit kava koostajana ja C. I. S. S. (rahvusvahel. kurtummade olümpiaadikomitee), kes oli hooletusse jätnud kava kontrollimise ja parandamise.

Huvitav oli stardiks märguandmise viis, mille oli leiutanud üks inglise parimaid startereid mr. Grindall. Starter seisib valmis püstolid mõlemas käes umbes 5 meetrit stardijoonest eespool. Käskluse järele „kohtadele“ ta tõstis vasema käe üles, „valmis olla“ viis parema käe ette, alla, siis stardimärgiks paugatas vasemas käes olev püstol ülespoole. Välgatuse järele sündis startimine ja kellade käimapanek. „Varastamise“ korral paugatas paremas käes olevat püstolit allapoole ja jooksjad pöördusid tagasi. Starterist umbes 10 meetrit eemal oli pääle selle veel punase lipuga mees peatamas „varastajaid“.

Tagajärgede teadaandmine sündis suurepäraselt. Kohe teatava ala võistluse lõppemisel ilmusid vaateruumi kohal olevale 10×30 meetri suurusele tahvlile tulemused, samuti üksikute maade punktid, mis hoidsid publikut põnevuses.

Keskväljal oli korraldus nõrk. Sääliikus ringi ja istus suurel hulgal võistlejaid, oodates oma võistluse järke paar-kolm tundi. Niisugust asja ei ole juhtunud nägema kuskil mujal.

Õhkkond ümberringi oli võistluste alul elektriseeritud ootuse põnevusest. Algas tehti 200 m. eelvõistlustega, teivashüppe ja kuulitõukamisega. Teivashüppe tulemused olid nõrgavõitu, ja meetrisüsteemi maade esindajaile sünnitasid palju raskusi inglise võõrad mõõdud. Kuultõukes võistlesid kõvasti soomlane Kaurela ja ameeriklane Chudzchiewiez, kuni viimaks soomlane pääsis $\frac{1}{2}$ m. ettepoole, saades niimoodi kindlaks kuldmedali kandidaadiks. 400 m. jooksus ja 110 m. tõkkejooksus, samuti kõrgushüppes olid soomlased edukad. 10 000 m. jooksu võitis hiilgavalt soomlane P. Niinikangas. Inglise lehed avaldasid tema stiilile ja võimetele erilist kiitust.

4×100 m. teatejooksus ol silmapaisetev Prantsuse meeskond. Selle vahetused sündisid kui õlitatult. Iga mehe keskmine aeg oli 11,6, nii et meeskonna nimel olev maailmarekord jäi veelgi püsima. Rootsi tuli teiseks, jäädes 11 meetrit maha. Ime küll, et niisugune sprinterimaa kui Inglismaa, jäi koguni sappa.

4×400 m. teatejooksu võitis vastu ootusi jällegi Prantsusmaa meeskond, kelle meeste keskmine aeg oli 55,3. Ettejäudmine 16 meetrit. Soomel ei olnud selles osas suuri võiduvõimalusi. Rootsi võitis Saksa kardetud meeskonna. Inglismaa, võib olla viisakusest, jäi selgi korral viimaseks.

Naiste kõrgushüppes rootslane Aino Kjellin tuli võitjaks, kuid soomlased, neiud Valtari ja Nieminen, jäid kohata. Näis, et neil puudus võistlusharjumus. Ka kaugushüppes ja kuulitõukes nad ei pääsnud kohtadele.

Esikohtadele olümpiaadil pääsesid rootslased ja soomlased suure punktide arvuga.

Möödunud neljandad rahvusvahelised kurtummade olümpiamängud aitasid igatahes jälle sammu edasi viia sportlikku tegevust kurtummade keskel ja õhutada uutele edusammudele tulevikus.

J. Suomajoki järele lühendatult „Kuuro-mykkäin Joulu'st“ 1935.

Saatused valulapsed.

1600 kätetut-jalutut, 3000 pimedat ja kurtumma.

Vigastused ähvardavad rohkem mehi kui naisi. — Millest tuleb pimedaksjäämine?

Nähes tänaval jalutut või pimedat inimest, haarab meid valuline kaastunne. Vigase inimesega kõrva seistes tunne, kui võrratult meie seisukord on parem tema omast. Kujutlege hetkeks vaid inimest, kes elus kunagi pole näinud päikese kaunist sära, kes kunagi pole võinud kujutella, millised on lilled kevadisel aasal või milliselt puhtana, valgena liugleb lumi alla jõulukuul. Või näed inimesi, kes ei kuule ühtki heli, mis igapäev hellitavad meie kuulmehahku.

On sääraseid õnnetuid inimesi Eestis palju? Tavalisti selgub see vaid rahvaloenduste kaudu. Inimesed ise ei taha oma vigadest teatada ega kõnelda, ei taha, et nende puudusi teaks kaasinimesed.

Viimane riigi statistika kuukiri toob esimese ülevaatliku kokkuvõtte viimase rahvalugemise andmetel vigastustest Eestis. Arvud kõnelevad külma, kurba tõde.

Käepuudumisi on loetud üldse 745, neist mehi 605 ja naisi 140. Käe puudumiseks loeti juhud, kus puudus põial ja kõik sõrmed, samuti ka, kus puudus üks või mõlemad käed. Käe puudumisi tuleb kõige rohkem ette 50—59-a. inimeste, peamiselt aga just meeste juures. Suurem jagu sellelaadilisi vigastusi on tekkinud õnnetute juhuste läbi töödel. Kõige rohkem vigastatud kätega mehi tuleb ette Saaremaal.

Jalapuudumisi tuleb ette veel sagedamini, kui kätepuudumisi. Rahvaloenduse andmeil jalutuid inimesi on Eestis 920, neist mehi 714 ja naisi 206. Ilmneb jällegi sama nähe, millest eespool juba kõneldud käe puudumiste kohta. Õnnetused jala kaotamise näol varitsevad mehi kõige rohkem 40—49 eluaastate vahel, millisel eluaastate vahemikul iga 10.000 elaniku kohta esineb 32 jalakaotamise juhtu.

Kõige vähem jala puudumisi tuleb ette esimese kümne eluaasta vältel. Võrreldes 1922. a., on viimase rahvaloenduse

andmetel käe ja jala puudumine vähenenud. Seda peab vististi panema töökaitseaduste arvele, mis aitavad ära hoida õnnetusi.

Raskemate vigastuste hulka tuleks liigitada vist küll pimedad ja kurtummad. Nende õnnetute inimeste arv ei ole sugugi väike.

Pimedaid on Eestis arvuliselt 2.057, neist mehi 770 ja naisi 1.287.

Pimedaks loetakse inimene, kui ta ei suuda võõras kohas liikuda juhita või mõlema silmaga ei näe tumedal pinnal oma käe sõrmi 30 sm. kauguselt; ühe silmaga mittenägijat pimedaks ei loeta.

Pimedate juures on suures ülekaalus naised — 517 juhtu meestest enam. See ilmnes ka eelmisel rahvaloendusel, millest saab järeldada, et naised suuremas pimedaksjäämise hädahohus, kui mehed. Naiste pimedaksjäämist arvatakse mõjutavat suuresti ka kodusviibimine, eriti seal, kus püsivad veel suitsutared. Valdades tuleb pimedaid naisi ka palju enam ette, kui pimedaid mehi. Üldse kõige rohkem pimedaid tuli ette Läänemaal, 25,3 juhtu 10.000 elaniku kohta.

Pimedaksjäämise peapõhjuseks on kultuurmaades gonorröa (silmade ilanahkade katarr, mis võib tekkida tripperihaiguse kaudu jne.), silmanärvi kõhetus, vigastused jne., kuna vähem kultuurseis mais üheks suurimaks põhjuseks on marjad ja rõuged. Pimedate arvu suurendavad ka ilmasõjas ja vabadussõjas saadud vigastused.

Tummi ja kurtummi Eestis on kokku arvult 1.700, kusjuures mehi ja naisi on peaaegu võrdne arv. Suurim arv tummi leidis Viru- ja Saaremaal, kurtummi Saaremaal. Kurtummi esineb rohkem vanemate inimeste juures. Kurtummaks jäämise põhjustab väga tihti peaaegu põletik ja just inimese esimesel või teisel eluaastal. Sel ajal on raske neid eraldada sünnipärastest juhtudest. Üldiselt on aga teada, et umbes pool kurtummadest on sünnipäraselt vigased, teine pool aga omandatud haiguste jne. läbi. Üheks suureks põhjuseks siin

on nakkushaigused, nagu sarlakid, leetrid jne.

Kurttumus meeste hulgas on veidi sagedasem. Selle põhjuseks peetakse asjaolu, et poeglapsed on mõne haiguse suhtes tundelikumad tütarlastest. Saksa

kogutud statistika näitab, et tütarlapsed sünnivad rohkem kurttumadena, poeglaste hulgas on see rohkem haiguste läbi omandatud.

„Uudislehest“.

Jooni Pärnu spordielust.

Pärnu kurtummadel pole seniajani ikka veel olnud märkimisväärset spordi alal, väljaarvatud Mihkel Janson, kes olude sunnil stardib Sindi „Kalju“ värvides, maadluses ja poksis. Ja hea edu! Ja seda juba palju aastaid, olles Pärnumaa meister keskaalus poksilial. Varemalt olnud ka maadluses korduvalt meister, millised kohad on ta saavutanud absoluutse tehnika puudusel toore jõuga.

Oma seniste tähelepanekute põhjal võin julgelt arvata, et Jansonil pole vist kogu Baltimaadel võrdset vastast toore, ürgse jõu suhtes. Teda ei suuda keegi lüüa knocki, kuid siiski nägin kord midagi erakordset, mida tuleb panna täielikult tema jalgade tehnika puuduse arvele. Tollal kukkus ta vastase võrdlemisi nõrga löögi tagajärjel peaga vastu põrandat nii, et saal kajas ja ta tuli ringist ära kanda. See oli ka ainuke kord, kuid siiski oli ta meelemärkusel ja kannatas hirmsa põrutuse tagajärjel.

Möödunud aastal Tallinnas peetud spordimängudel tuli ta Eestis neljandale kohale.

Samal sügisel andis treener Stepulov Pärnus poksikursusi, mille lõpul korraldatud võistlustel Sindi poolt võistles kurtumm Janson enda soovil poolraskeskaalus. Tema vastaseks oli siis Pärnu tulevane „pühvel“, hiiglane, endine tartlane Kepnik, kelle väiksekasvuline Janson võitis tehn. knockiga, mida lõpul saatis mürisev aplaus.

Veidi hiljem korraldati samal sügisel Pärnu poksjate omavaheline võistlus, mille lõpul esines poksidemonstratsiooniga Balti meister Stepulov kergekaalus ja tema väljakutsel oli temale vastaseks Janson. See oli kogu õhtu suurim number. Pealtvaatajate jutustuste järele pidanud Janson südilt vastu kõik 3 roundi ning kaotas Stepulovi suure tehnilise paremuse tõttu punktidega 3—0. See oli Stepulovi 260-es võistlus. Rah-

vast on ikka neil võistlustel, kus esineb kurtumm Janson, rohkesti. Järelikult seepärast kasutavadki nüüd mõned spordiseltsid oma reklaamil tema nime „õhtu põnevam matsch Jansoniga!“ jne.

Meil Pärnus on mitugi tugevat poissi, kes võiksid teha endale hääd karjääri raskejõustiku aladel, ent neid on raske meelitada sportima. Üks neist on muidu väga tugev, kuid kardab naiste pilkusid ning kardab kaotada. Juba terve aasta meelitasin teda. „Ole mees!“ Kuid asjatu vaev. Alles mõne päeva eest suutsin teda viia nii kaugele, et tuli minuga kaasa spordiselts „Tervis'esse“, kus andis üles enda nime, lähematel päevadel toimuvast poksikursusest osavõtjana.

Sellejärele läksime Kurtummade seltsimajasse, kus keegi nimetas poksi tooreks spordiks ja kiitis väga laskesporti, mis oma iseloomult kuulub sõjaväeliste spordialade liiki. Juba see jutt võttis, niigi juba kartliku poisi, verest täiesti ära.

Juba ongi väga küsitav, kas ta viimaks siiski põgeneb hirmuga kursuste eest.

Spordiasjus on mul alati kana kitkuda kellegiga, kes igati püüab ümber lükata minu arvamist, et tee jõule ja ilule sünnib ainult süstemaatilise, kehalise spordi läbi, kuid mitte püssitoru kaudu.

Poksimine ei ole mitte toores sport! Poksiski on omad reeglid, millest tuleb kinni pidada. Kes aga eksib poksimääruste vastu, on toores. Sama võib öelda ka laskespordi kohta. Sealgi on oma määrused. Kui näiteks keegi ei hooli neist määrustest ja püssi otsa sihhib teise inimesele vastu rindu, on ta toores.

Ma ei hakka siinjuures loendama neid juhtumeid, kus on relva ettevaatamatu käsitamise läbi saanud surma paljud. Mitte üksnes poks, vaid kõik kehalised spordialad, nii kerge- kui ka raske-sport vastavalt inimese individuaal-

seile omadusile, tervendavad inimest kehaliselt. Seda muidugi mõõduka viisi juures ja mitte ülepingutava rekordi ahnitsemisega. Igal asjal on oma piir, millest üleastumine võib anda edu asemel ainult vastupidiseid tulemusi.

Tahaksin loota, et kõik kurtumad-sportlased asja tõsiselt võttes spordi abil arendaksid tõelist kehakultuuri paraja mõõdukusega!

Rekord pole sport!

E. R. — Sindis.

Automaat.

Epp on minu söber. Ta on pikk, kõhn ja andekaski. Armastab vahel klaasipõhja vaadata, ent pommispeaga peab hästi korda. Aga räägib siis rohkem, kui muidu. Loeb palju ja suitsetab veel rohkem.

Ta ei räägi muud, kui aga tehnika edusammudest. Vaidleme alati kõigi teaduslike probleemide kallal. Mida ta peab õigeks, seda mina sageli eitan. Oleme nagu kiuste ühel kohal tööl. On vahel päris kasulik, oma nõuannetega. Ent vahel siiski ei klapi meie mõtted üksteisega. Ta ostis fotokaamera. Aitasin teda sealjuures valida paremat, tema rahakoti sisule vastavama, nagu ta soovis. Õpetasin talle fotokunsti saladusi.

Nagu igal algajal fotoamatööril tekitab kange soov end väljas looduses ise, ilma teise abita, pildistada, nii ka tema polnud teist sorti.

Aga tal puudus midagi kaamera juures. See oli automaatne objektiiv iseavaja mehhanism. Säärane riist puudus ka minu kaameral, ent kasutan selleks erilist liivakella põhimõttel väljatöötatud väikest aparaati, mida meie naljapärust endivahel kutsusime „liivakellaks“. Just seda „liivakella“ laenas ta alati minu käest. Ta katsus endale konstrueerida ise seda liivakella, ent töö seisab ikka veel lõpetamatult. Ärist ta seda ei osta kalliduse pärast.

Ent tema ajud ei seisa kunagi kasutatult. Ta mõtleb ja mõtleb aina ja vaikib. Kui küsin, vastab, et aita leiutada mingi uuetüübilne vedrumehanismiga töötav automaat, objektiiv avamiseks. Ütlesin, et ka niisugust on äridest saada. Aga ta pörutas vastu, et need

kõik on keerulise mehhanismiga ja ei saa valmistada koduste abinõudega. Ja kui kord leiame selle, võime valmistada neid hulgaliselt ja palju odavamaid, kui on need praegust saadaval.

Nüüd hakkasin ka mina mõtlema ja vaatasin aknast välja. Tegelikult ma aga midagi ei mõelnud, tahtsin vaid näidata, et aitan teda.

Vaatasin pilvi, vihmast paisunud, mässavat jõge ja metsa silmapiiril ning põlde. Oli ilus kuldkollane sügis tollal ja igatsesin minna välja kaameraga.

Möödus päevi, möödus kuid. Sadas lund ja kogu loodus oli valges rüüis. Epp istub lõunaajal akna all ja on mõtteis, ning suitsetab. Hoiab käes moodsaimat tulemasinat ning takseerib seda igatkanti. Lähen juure ja ütlen tõsist ilmet tehes: „Püüa leiutada niisugune tulemasin, mida on võimalik valmistada koduste abinõudega ja mis oma lihtsusest on praktilisem, ega oma keerulisi konstruktsioone. Mina juba tulin heale ideele, ning konstrueerin lihtsa, kuid praktilise, kaasaskantava autovändaga ümberaetava tulemasina. Sellel on see paremus, et seda on võimalik valmistada koduste abinõudega. Ei ole tarvis sealjuures väsitada ajusid mehhanismi väljatöötamiseks.“

Ta istus endiselt omal kohal ja oli mõtteis, nagu poleks tähelegi pannud minu iroonilist pilget. Tõsisis siis aeglaselt, minule pilkugi heitmatult, ning asus oma päevase töö juurde.

Paari nädala möödudes oli tal endal juba tuliuis moodne ja kallihinnaline vedrumehanismiga objektiivavaja automaat.

E. Reimann.

Minu armsatele sõpradele!

„Kurttumade Sõbra“ suhted oma lugejaskonnaga on muutunud nii lähedaseks, nii südamlikuks, et liig jahegi tundub see mõnele ehk ebaharilik pöördumine lugejate poole.

Aastase vaheaja järele tulen jälle oma sõprade keskele, tahaksin tervitada igat üht neist üksikult. Tahaksin tugevasti suruda kätt kurttumadel. Naistel, kes igapäevases töös ja rahmelduses on leidnud aega ka minu jaoks, tahaksin neile öelda paar julgustavat sõna. Meestele, kes vara hommikul lähevad tööle, et ehitada üles oma perekonna kodu ja kanda hoolt tuleviku eest. Tahan vestelda elurõõmsate, noorte ja tublide preilidega ja vahvate härradega, kes taotlevad kindlalt oma elusihte. Need kõik on minu sõbrad ühes oma suurte murede ja väikeste rõõmudega. Annaks Jumal! Le-

hitsen oma kirjade laekas, mis tulvil minu lugejailt saadud läkitusist ning süda läheb soojaks. „Kurttumade Sõber“ pole veel olnud nii häa Teie vastu, et ta oleks ära teeninud neid kiituse sõnu, kuid ta püüab iga aastaga anda Teile rohkem ja rohkem, ikka paremat, et tõe poolest saada selleks, milleks Teie peate teda juba praegu — asendamatuks nõuandjaks, vääriliseks südame sõbraks. Teil ja minu lugejail ja „Kurttumade Sõbral“ seisab ees aasta ühist tööd ja rühkimist. Teen siis omalt poolt kõik selleks, et aasta möödudes, võime jälle sirutada üksteisele käed ja kuigi vast läbi pettumuste pisarate ütelda valusat tõtt.

Soovin kurttumadele ja ka lugejaile edu ja õitsevat tegevust.

Ulvil, 1. jaan. 1936. a.

Artur Hallik.

„Vaata“ endise esimehe härra Friedrich Mitt'i 40. aasta hällipäev ja 25. aasta ametijubel.

Vana-aasta õhtul pidas „Vaata“ endine kauaaegne esimees härra F. Mitt oma 40. a. hällipäeva ja 25. aastast ametijubelid. Sellest tähtpäevast oli tema palunud osa võtma oma laialdase sõprusringkonna. Õhtul kogunesid kutsutud külalised tema korteri. Mängiti kaarte ja vesteldi omavahel kuni istuti ühiselt pidulauda, mis oli rikkalikult kaetud igasuguse suupärasega. Peeti rohkesti laukõnesid nii tumma- kui harilikus keeles ja lasti hällilast — jubilaari elada. Tõlgiks neis kõnedes oli härra H. Ollino, kellel mõlemad keeled selged ja kuulmine ei tee temale ka mingit raskust. Pidulistest olid ühevõrdselt nii kuuljaid kui kurtumme. Ja igäiks tahtis ju teada mis keegi räägib. Nii, et härra Ollino oli üsna rohkesti tegemist. Lauas istuti ülevas meeleolus paar tundi, siis mindi jälle oma mängude juurde tagasi. Ka

tantsupõrandat tarvitati rohkesti. Vahepeal olid kärmed naistekäed uue kohvilaua katnud ja külalistele pakuti kohvi. Seal viibiti koos hilise uueaasta hommikuni. Saalis kingitustelauda vaadates, räägiti naljaviluks, et härra Mitt nüüd vist küll oma nõelaameti nurka heidab ja avab omale kullasepa äri, sest oli ju neid kingitusi nii palju, et seda peaaegu oleks võinud teha.

Nüüd siis, kurttummad, võtke härra F. Mitt'ilt eeskujuna ja ärge võtke endale südamesse, et olete kurtumm, looduse vaenelaps, vaid siin on mees, kes samuti nagu teie, on looduse vaenelaps, kuid kes selle peale vaatamata on jõudnud oma visa tööga haljale oksale tõusta ja end maksmata panna veel enam, kui üks päris terve inimene. Nii siis kurttummad, jõudu tööle ja edu oma sihtide saavutamisel, nagu seda härra Mitt on teinud.

Jõulud „Vaatas“.

Pärnu kurttumade selts „Vaata“ pidas oma jõulupuud I pühal, algusega kell 7/8 õhtul seltsi ruumes.

Alguseks ilmus jõulupuule ka Pärnu I pihtkonna õpetaja Harry Nuut, ning

pidas pühadekohase kõne kurttummadele, jagades ühtlasi kõigile tasuta jõulümälestuslehti. Peale selle ilmus jõuluvana oma suure kingitusekotiga. Kingitusi oli seltsi poolt kehvematele liigete-

le, kui ka vastastikused kingitused. Kingituste jagamine kestis ligemale tund. „Jõuluvana“ laskis ka igatüht, kes kingituse sai, omale väikest salmi ütelda ehk midagi jõulukohast laulda. Kõik need toimingud sündisid seltsi suure ja särava jõulupuu juures. Peale selle istuti ühiselt jõululauda ja lasti enestele jõuluvorstidel hea maitsta. Seltsi selle aasta jõulupuust võtsid osa 129 isikut, mis on seltsile, tema kestvuse ajal korraldatud jõulupuu kohta rekordiline arv. Endastmõistetavalt ei olnud kõik kurtummad, vaid üle poole olid kuuljad, kes „Vaata“ viimasel ajal sagedasti külastama on hakanud ja seltsi toetajateks liikmeteks on astunud. Peale kehakinnitamist hakkasid koosviibijad selts-

kondlisi mängu mängima, kuid ka jalakeerutamisest peeti suurt lugu. Vahetevahel tantsis prl. I. Ostrov, kelle ema ka kurtumm ja „Vaata“ liige, paletti, mis koosviibijate poolt suure kiituse ja imetusega vastu võeti, sest säärane noor tütarlaps alles, kuid omab paletis säärast andi. Nii oldi üliras meeleolu kuni varahommikuni koos. Pühade- ja uueaasta ajal külastasid õige palju võeraid kurtumme „Vaata“t. Nii olid Pärnus sel ajal kurtummad Riist, arvult 5, Narvast 2, Tallinnast 1, Tartust 1 ja maalt väljaspoolt Pärnumaad 8 kurtumma, kellele muidugi jäid Pärnu „Vaata“st ilusad mälestused.

Ilusti, kuid kahjuks liiga kiiresti möödusid „Vaata“le need suured pühad.

Kurttummade elust.

Pärnu kurttummade selts „Vaata“ on ikka oma endise „tervise“ juures. Juhatas on endine ja selts rühhib samm-sammult oma õilsate sihtide poole. Praegu selts valmistab oma peakoosolekuks, mis saab olema 23. veebruaril. Seltsi liikmeskonnas on märgata praegu väikest ärevust, sest minul on kavatsus seltsi esimehe kohalt lahkuda, kuna mina oma laevaga kevadel jälle merele lähen ja puudub aeg seltsi asjade korraldamiseks, mis minu arvates toob seltsile palju kahju ja jälle tagasiminekut, kui juht kohapeal puudub. Kuid juhul kui liikmeskond seda pooldab, et saaksin omale abiks, keda ma just tahan, ehk siis jään oma vastutusrikkale kohale edasi. Sest tõesti oleks mul kahju lasta seda, mida ma siiani saavutanud olen, mõne oskamata ja saamata isiku poolt hävitada, sest kurtummad, need looduse vaeslapsed seisavad mul alati südame lähedal. Olgugi et saatus mulle viimastel aastatel armuline on olnud ja mind kurtummadest eemale viinud, tahan ma siiski kogu oma vabaaja selleks pühendada, et kurtummad saavutaksid oma sihi.

H. O.

Kurtummad kaitseliitlased.

Nagu mina ühelt kui teiselt poolt kuulnud olen, on viimasel ajal mitmel pool kurtummad kaitseliitu vastu võetud. Tõesti rõõmustav asi, et kurtum-

mad oma isamaad armastavad ja temast lugu peavad, ning tema kaitseks ka oma elu on valmis ohverdama. Seda peaks iga kurtumm oma südamele võtma. Sest aitab ju meie Vabariigi valitsus kurtummi nii väga palju. Esiteks meie kooli üleväljapildamisega, siis meie seltside toetamisega ja tulevikus on meil veel suuremad toetuse lootused riigi poolt. Ainult kui meie ise oskame värikad riigikodanikud olla, et riigile ja ühiskonnale kasuks olla.

Minul isiklikult on seljataga mõneaastane kaitseliidu teenistus, selle aja sees olen ma nii mõndagi õppinud. Olen ka mõned kursused ja eksamid sel alal läbi teinud. Praegu olen ma Pärnu maleva VI. rühma majandusepäälk (all-ohvitseri aukraad), kuid õigust öelda ei loe mul need märgid midagi, sest mina isiklikult ei poolda märke ega aukraadisid, vaid just teeneid.

Kaitseliidu spordialal, mina just suurt kaasa ei löö, kuid vahetevahel löön naljaviluks ka sekka. Olen kergejõustikust möödunud aastal ainult kranadi heitest ja rattasõidust osavõtnud. Kuid laskespordist, sellest ei saa ma loobuda, vaid löön iga harjutuse ja võistluse kaasa. Üldse terve minu rühm koosneb säärastest meestest, ning sellest see tuligi, et malevapääliku viimases käsikirjas nimetati meie rühm Pärnu maleva paremaks laskerühmaks ja ühtlasi

maleva poolt väljapandud karika võitjaks.

Mina isiklikult olen lasknud kord harjutuslaskmisel 80. silma võimaluse juures 200. mtr. pealt 71 silma, kuid karika võistlusel sain ma sama kauguse ja silmavõimaluste juures ainult 59 silma. Nüüd on mul omal spordipüüsil kodus ning vabal ajal harjutan sellega. Kord 50 mtr. kauguselt ja 50 silma võimalusest lasksin välja 46 silma. See on mu parim saavutus, mis siiani saavutanud olen. Palun teid, kurttummi kaitseliitlasi ka oma saavutustest sellel alal „Kurttummade sõbras“ kirjutada.

H. O.

Krtt. Kochi elust Eestis ja Saksamaal.

Mitmed kurttummad on küsinud minult — miks sõitis Koch Saksamaale ja kuidas talle meeldib nüüd Saksamaal, kas seal on parem elada kui Eestis? Püüan siinjuures kõigile nendele küsimustele vastata niipalju kui mõistan.

Koch oli kurttum. Ta käis Porkuni koolis. Sündis Venemaal Peterburis, kust oli sunnitud isaga põgenema sõjaajal Eestisse. Tema isa varandus kahanes järjest. Varsti suri ka isa ning Aleksander Koch pidi üksi teenima endale ülespidamist ja pidi ka koolis käima. Suurte raskustega lõpetas ta 1933. a. kurttummade kooli, säält läks ta edasi Tallinna Riigi Tööstuskooli õppima. Ka säält oli tal väga raske. Ta õppis Hoolekande osakonna kulul. Korterit sai ta kurttummade seltsi poolt, selle tänuks pidi ta olema kurttummade seltsi korraldaja. Et ta aga Saksa kodanik oli, siis hoolitses ka Saksa Hoolekandeosakond Tallinnas ta eest nii palju kui võimalik. Aastal 1934 sügisel 21. novembril lahkus ta Tallinnast Saksamaale, lootes säält leida paremat ning kindlamat elu. Kahju oli tal lahkuda omist sõprust. Kuid saatus nõudis talt seda.

Elu Saksamaal oli hoopis teine kui Eestis. Algul tegi talle raskusi keeleoskus, sest ta ei mõitsnud sõnagi saksa keelt. Teda viidi Berliini kurttummade kooli riigi kulul. Hoolsa ja virga õppimisega lõpetas ta 5½ kuuga kooli. Saksa keele õppis ta selgeks. Ta on nagu sakslane, koolid kurttummadele on

Saksamaal palju paremini korraldatud kui Eestis. Klasse on ühes koolis 20 kuni 30. Üks politsei on kooli ees ning see on kurttummadele juhiks, nimelt tänaval on politsei kurttummadele väga vastutulelik, alati on ta nende vastu abivalmis.

Kurttummi on Saksamaal 40—60.000. Berliinis üksi on 4.000 kurttumma.

Aleksander Koch on rahul oma eluga Berliinis. Elu on tal parem ja ka tööd rohkem. Ta käib sagedasti linna vaatamas ning kirjutab kõigist mis näeb, oma Eesti sõpradele.

Olgugi, et elu on Saksamaal hää, ei suuda ta kunagi unustada oma sõpru Eestis ning ka Eestimaad, kus ta elas nii palju aastaid, ka ei unusta ta omi endiseid õpetajaid, kes on talle nii palju õpetanud. Ka eestikeelt ei taha ta kunagi unustada. Ta kirjutab oma sõpradele eestikeeles ning lubab teha seda alati, et jääks tal eestikeel eluks ajaks meelde.

Ta tervitab kõiki Eesti kurttummi, Porkuni õpetajaid ja õpilasi! Tervitusi ka Berliini kurttummadelt!

Tema sõber „Aadu“.

Võeras.

Tema tuli omaste keskele — aga omaksed ei võtnud teda vastu.

Joh. 1, 11.

Kallid kristlikud kurttummad, nendel pühadel pühitsemise meie Lunastaja sünnipäeva. Jumala sõna järele sündis ta neistsist Maarjast Betlemas, sõimes.

Enne sõda elas õnnes noor abielupaar. Tuli julm sõda, kutsus pesast välja tugevama poole. Järele jäänud naine sattus raskustesse. Mees lahinguväljal sai kahurimürsust raske põrutuse ja langes vangi. Naine teadis vaid, et mees on lahingus langenud, mille järele ta hakkas omale uut elu looma. Aastate takka, ühel päeval seisis mees oma kodu ukse taga kärsitu südamega, kõheldes sisseastumisel, sest ta ei olnud enam see mis varemalt, ta oli põrutuse tagajärjel kaotanud kuulmise ja rääkimise — ta oli kurttum. Ta võitles sisemist võitlust, ta kahtles eneses, kas on ta veel võimeline oma mahajäänud naist toitma või ehk ei olegi tal enam naist. Ja see peegeldus kõigeselgemini ust avades.

Ta seisatas nurka ukse juurde, sest kesk tuba, laual oli kuusk põlevate küünladega ja sääli ümber olid lapsed rõõmust säravate nägudega, nende keskel laste isa ja ema, kes küsides vaatasid sisseastunud raskete näoarmidega mehele otsa ja pahandades pärisid võõra soovi, siis märkas seisja peagi, et ta oli siin üleliigne, isegi ta naine ei tundnud teda, ta oli ju kaotanud tervise. Ta nägu oli mürsukildudest tundmatuseni muudetud, ta ei saanud rääkida, ta oli vaid vilts kerjus. Ta nägi, et oli kaotanud oma kõige kallima ja lapsepõlve kodu — oli kaotanud oma õnnemaa. Ta väljus pisarsilmil, et minna suurde maailma, kus leida oma, kes temast iialgi ei lahku, et leida Jeesus, kes sündis sel ööl vaestele ja nõrkadele toeks!

J. Jaakson,
kes hiljuti pühitses 30. a. sünnipäeva.

Teateid „Sõprusest“.

Selts pidas 19. jaanuaril 1936. a. kell 12.30 seltsi ruumes erakorralise peakoosoleku. Sellest võttis osa 20 liiget. Koosolekul arutati tähtsamaid küsimusi, nendest ei puudunud ka põhikirjapunktide arutamine, karskuse osakonna kodukorra kinnitamine ja käsitööringi organiseerimine jne.

Käsitööringi juhatuse koosseis: esinaine S. Joab, sekretär A. Suik ja laekur J. Joab.

Käsitööring alustab tegevust veebruarist alates. Kurttumadel on väga suur huvi käsitööringi tegevuse vastu.

Enne koosoleku algust teatas seltsi esimees koosolijatele, et endine Vändra kurttumadekooli raamatuköitja J. Sillaots lahkus 15. jaanuaril 1936. a. kell 4 homm. elavate seast oma 58. eluaastas pika haiguse järele. Koosolek mälestas teda püstitõusmisega. Juhatuse otsuse põhjal kuulutati lein välja kuni 1. veebruarini 1936. a.

15. jaanuaril peeti referaat meestele. Refereeris seltsi esimees. Sellest võttis osa 10 liiget. 18. jaanuaril peeti referaati ka naistele, millest võttis osa 6 liiget.

26. detsembril 1935. a., s. o. teisel pühäl korraldas selt seltsi ruumes jõulupuu, millest võttis osa 20 liiget. Vaimuliku osa pidas esimees A. Suik suuga ja kätega. Pärast selle jutustas ta lookese „Võeras“, mis mõjutas sügavasti koosolijaid. Nimetatud lookese leivad lugejad ka „Kurttumade Sõbra“ käesolevast numbrist. Peale hra A. Suiki poolt ettekantud jutustise istuti ühiselt lauda ja lasti enestele soojadel jõuluvorstidel hää maitsta. Kogu õhtu valitses lõbus meeleolu. Jõuluõhtust võttis osa ka 4 kurttumade last, kes said jõulukingina 22 krooni.

Seltsi liikmetest pühitsesid oma 30-aastast sünnipäeva Johannes Jaakson 13. dets. 1935. a. ja Johannes Uibu 17. dets. 1935. a. Viimane abiellus 30. novembril 1935. a. prl. L. Paasiga.

6 jaanuaril 1936. a. pühitses oma 71-aastast sünnipäeva L.-E. K. S-i „Sõpruse“ auliige V. Univer, kes on üsna rahul oma eluga ja tunneb end päris kõbusana.

Teateid Narvast.

Narva kurttumade selts „Valgus“ valis uude juhatusse 2 liiget, nimelt: hra Markvardt valiti sekretäriks ja hra Juuse abisekretäriks. Hra Markvardt on kuulja. Seltsivanemaks valiti hra Steponov. Endine seltsi sekretär prl. Pitka lahkus omal soovil sekretäri kohalt ajapuuduse tõttu.

„Sõbrad.“

Kaks kurttumma kohtasid tänaval. Esimene kurttum ulatas oma käe teisele ja ütles: „Tere, kallid sõber, noh kuidas on sul tervis?“

Teine sõnas: „Ah! Tere mu seltsimees, mu tervis on kõige parem. Aga ära pahanda, kas tohin sult raha küsida?“

Esimene: „Ohoo! Kuidas nii, tahtsin ka sinult raha laenata.“

Teine: „Kust ma saan raha, olen isegi hädas.“

Esimene: „Niisama ka mina olen hädas! Tead, lähen oma sugulast vaatama, vast sugulane annab mulle raha, mul on vähe aega. Teinekord saan sind näha.“

Mõlemad jätsid jumalaga ja läksid oma teed.

Minu esimene unenägu.

Kui olin alles laps, magasin rahulikult ema ja isa vahel voodis. Mul oli nende vahel soe magada, nii et sattusin esmakordselt magusasse ja ilusasse unenäku, seda imelikku unenägu ma polnud veel enne näinud ega ka teadnud. Jutustan „Kurttumade Sõbra“ lugejatele allpool oma unenäo.

„Kõndisin läbi lokaava heinamaa ja lillelise aasa. Jõudsin ühele kõrgendikule, kus olid varemed. Astusin varemetesse. Müürid piirasid mind igalt poolt. Maapinnal kasvasid imeilusad ja mitmevärvilised lilled ja nende aroomist täitus kogu ümbrus. Magusat lillelõhna nautides heitsin selili ja vaatasin Kahe kõrge müüri vahele oli asetatud palgid ja neil istusid ilusad tuvikesed ning vaatasid alla minu poole. Siis lendlesid nad mu pea kohal ja laulsid imeilusasti.“

See on minu kauneim unenägu kogu eluajal ja jääb mulle igaveseks helgeks mälestuseks.

N. R.

Peamurdmist sõbrule.

Nr. 1. Ristsõnad.

1	2	3				oo	4	5				6	oo	7	
8					oo	9				oo	10			oo	
	oo			oo	oo	11				oo	oo	oo	oo	12	
13	14			oo	oo	oo				oo	15		16		
17				oo	oo	oo	18						oo	oo	
oo			oo	oo	19	oo	20						21	oo	
22			oo	23						oo	oo	oo	oo	24	25
26			27	oo	oo		oo	oo	oo	oo	oo	oo	28		
	oo	29		oo	30			oo	31	oo	32				oo
oo	33			34		oo	35	36		37	oo	38			oo
39	oo	40				oo	41					oo	oo	oo	42
43		oo	oo		oo	44								oo	oo
45								oo	oo	oo	46				

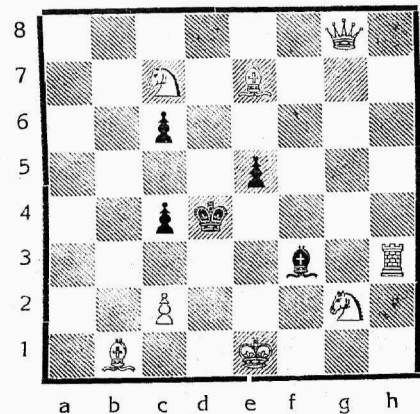
Põikread: 1. Kino Tartus. 4. Putukas. 8. Kuu nimi. 9. Kõige odavam küttepuu. 10. Kes kasvatab kõige rohkem lapsi. 11. Käskiv sõna. 12. Omadussõna. 13. Naisterahva nimi. 15. Ruumimäärus. 17. Kes on meie tuttav. 18. Söögiriist. 20. Maailmajagu. 22. Sugulus. 23. Tegusõna. 26. Lõunaaeg. 28. Kurttumma perekonna nimi Tallinnas. 29. Asesõna. 30. Lind. 32. Söök (milk). (Järg 1. veerg, lk. 12.)

Malenurk.

Toimetaja *Alfons R. Pachel*

Ülesanne Nr. 8.

Kokku seadnud *C. Schreiner*,
Krakowis.

Valged: Kel; Lg8; Vh3; Oe7 ja b1; Rc7 ja g2; Ec2. (8).

Mustad: Kd4; Of3; Ec4, c6, e5. (5).

Valged algavad ja annavad matt 2 käiguga.

Lahendus ilmub järgmises numbris.

Õiendus.

Eelmises numbris ilmunud maleülesandes nr. 7 on juhtunud eksitav viga:

(Järg 2. veerg, lk. 12.)

le?). 33. Linn Eestis. 35. MürGINE loom. 38. Kõige odavam kütteaine. 40. Sepa tööriist. 41. Kaubapakkuja (lühendatud sõna). 43. Hüüdsõna. 44. Riik Euroopas. 45. Koduloom. 46. Maailma ilusam linn.

Püstread : 1. Esimene mees Vana testamendis. 2. Riik Euroopas. 3. Koduloom. 4. Ajasõna. 5. Ajasõna. 6. Nimisõna. 7. Linn Saksamaal. 9. Lääne-Euroopa. 14. Mehe abilise. 16. Kõige tähtsam asi on kristlasel. 19. Kõrbetaim. 21. Eesti maadluskuulsuse perekonnanimi †. 22. Nimisõna (puu). 25. Joogiriist. 27. Meesterahva nimi. 31. Paradiisiaia nimi. 34. Omadussõna. 36. Sidesõna. 37. Mis on öösel teile armsam. 39. Jaatav sõna. 42. Vastik loom.

Nr. 2. Küsimused.

1) Mis on kõige valgema ja vastab oma toonilt puhtale paberile?

2) Mis on asja valgustatud pind, milles õrna tooni näeme?

3) Mis on valgustatud pinnast tumedam, sest valguse kiired ei jää peatuma, vaid valgustavad mööda libisedes?

4) Mis on kõige tumedam mudeli (asja) pind, kuhu otsekohene valgus peale ei paista?

5) Mis ei ole asja enese peal vaid kas laual, põrandal, seinal ehk mujal, tema langeb mudelilt, mitte valgustatud küljelt maha ja on vähe tumedam asja omavarjust.

6) Mis on heledam, kui oma vari ja vastab poolvarjule ehk reflex.? Mudelipinnale tekib see lähedalseisvast asjast, mille tõttu mudeli omavari omandab heledama ehk tumedama tooni.

Lahendus saata hiljemalt 10. veebruariks s. a. toimetusele.

Võtmemõistatus nr. 17.

1—7. New-York. 8—19. Jaan Tõnisson. 20—25. Lennuk. 26—31. Tiiger. 32—42. Georg Lurich. 43—49. Geenius. 50—54. Lenin. 55—57. Noa. 58—62. Taara. 63—66. Hing. 67—76. Suur Van-ker. 77—82. Hallik. 91—88. Pühad. 86—87. Mäe. 85. C. 90. T.

Valge ettur peab olema d3 ruudul, mitte d2. Selletõttu ilmub nr. 7 lahendus järgmises numbris.

Lahendused palutakse saata malenur- ga toimetaja nimele, Tallinna Kurttum- made Seltsi, Pikk tän. nr. 29-4.

I. Georg Hackenschmidt — surn.
II. Tühi kott ei seisa püsti.
III. Pliit. Edwin Raitanen. Laeva.
IV. Vaim. Lency Römmer. Por-
voo.
V. Solingen. Oa. Kuulmine. Räs-
tik.
VI. Vanemuine. Kass. Aeroplaan.

Nr. 18. Vastused.

I. Võilill. II. Tuuleveski tiivad. III. Koerasaba.

Õigeid lahendusi saatis I. Orav — Karulast.

Kurttummade hällipäevad.

1. jaanuarist kuni kuu lõpuni.

„Tallinna Kurttummade
Seltsis“.

August Söoberg, 1. jaan., sünd. 1907.

Karl Rikberg, 1. jaan., sünd. 1911. a.

Gustav Petersill, 9. jaan., sünd. 1871.

Rein Tomson, 18. jaan., sünd. 1885. a.

Siegfried Vahkal, 26. jaan., sünd. 1912. a.

Jaan Vaholder, 27. jaan., sünd. 1888.

L.-E. K. S. „Sõpruses“.

1. jaanuarist kuni 1. märtsini.

Amanda Klausen, 12. jaanuaril, sünd.

1901. a.

Sam. Eber, 22. jaanuaril, sünd. 1909.

Otto Niider, 27. jaan., sünd. 1911.

Nikolai Rull, 4. veebr., sünd. 1915.

Salme Joab, 14. veebr., sünd. 1914.

Klaara Tilga, 24. veebr., sünd. 1913.

Toimetuselt.

Kõiki ajakirjasse puutuvaid saadeti- si palume adresseerida Tartu, Kiiüni 3—8, F: Helsteini nimele A. Suiki ase- mel. Kaastööd ja rahasaadetised palu- me ärasaata hiljemalt 10. veebruariks 1936. a. Toimetus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Kiiüni 3—8. — Raha saata F. Helstein'i nimele. — Tellimise hind: aastas Kr. 2.75; ½ aastas Kr. 1.50; ¼ aastas Kr. 0.75; üksik num- ber 25 senti. — Välismaale poole kallim. — Kuulutuse hind: 5 s. m/m. ühel veerul. — Käsi- kirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.